

ДАРЪ

ОТЪ

МАКЕДОНСКИ НАУЧЕНЪ
ИНСТИТУТЪ

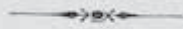
МАКЕДОНСКИ
ПРЕГЛЕДЪ

СПИСАНИЕ ЗА НАУКА, ЛИТЕРАТУРА И ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

ИЗДАВА

МАКЕДОНСКИЯТЪ НАУЧЕНЪ ИНСТИТУТЪ

ГОДИНА XII, КН. 1.

PC II 102/1840/1941
693/42

REVUE MACÉDONIENNE

ÉDITION

DE L'INSTITUT SCIENTIFIQUE MACÉDONIEN

ANNÉE XII, FASC. 1.

СОФИЯ — SOFIA

ПЕЧАТНИЦА П. ГЛУШКОВЪ — IMPRIMERIE P. GLOUCHCOFF

1940

Съдържание

	Стр.
Ив. Сиѣгаровъ, Къмъ историята на Охридската архиепископия-патриаршия	1
Дим. Ярановъ, Македония или „Южна Сърбия“?	43
Кирилъ Мирчевъ, Глаголнитѣ форми бѣ и бѣше въ развоѣ на българския езикъ	63
Стоянъ Симеоновъ, Изъ борбитѣ на македонскитѣ българи. Два документа	81
Владимиръ Карамановъ, Спомени отъ последнитѣ дни въ Кукушъ презъ 1913 год.	87

Рецензии и книжовни вѣсти

Димо Казасовъ, Днешна Югославия. София 1937. Рец. Ив. С.	113
Люб. Михайловъ, Отъ Черно море до Триглавъ. София 1939. Рец. Ив. С.	121
A. Vaillant, Le problème du slave macédonien. Bulletin de la société de linguistique de Paris, t. XXXIX. Рец. К. Мирчевъ	124
Македонскитѣ славяни сж българи. Свидетелства и документи. София. Рец. Ив. С.	128
<i>Εἰσαγωγή στου γιαννάκη, Ἐδέσσα, ἡ μακεδονικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Θεσσαλονίκη 1933.</i> Рец. К. Младеновъ	129
Д-ръ Ив. Ст. Пенаковъ, Предпоставки за ромъно-българско сближение. София 1939. Рец. Ив. С.	130
Султана Петрова, Изъ моитѣ спомени, т. II. Стефанъ Стамболовъ. София 1939. Рец. Ив. С.	133
Вѣсти отъ Института	139
Френско резюме на съдържанието на книгата	148

ИЗЪ БОРБИТЪ НА МАКЕДОНСКИТЪ БЪЛГАРИ

Два документа за основаването на легална политическа партия въ Турция въ навечерието на балканската война.

Отъ Стоянъ Симеоновъ.

Двадесетъ и осемъ години изминаха отъ славната балканска война, когато народътъ ни въ героиченъ устремъ срещу прогнилата отоманска империя можа да нанесе чувовни победи. Още преди да настъпи българската армия въ Тракия и Македония, българитѣ въ Турция водиха борби (революционни и легални) за отстояване на правата си. Тукъ можемъ да възпроизведемъ два документа отъ 1911 год., подписани отъ видни българи отъ Солунъ, Битоля, Прилепъ, Охридъ, Ресенъ, Костуръ, Леринъ, Крушово и други бълг. градове на Битолския вилаетъ. Тия два документа сж отъ голѣмо значение за бурната история на македонскитѣ българи. Тѣ доказватъ, че, покрай турцитѣ и гърцитѣ, българи сж живѣли въ Солунъ, Битоля и другитѣ градове на Западна Македония и че тия българи сж имали единъ здравъ елитъ — ръководители, които правѣли усилия разумно да преценяватъ политико-обществения моментъ, за да се осигурятъ благоприятни условия за културно-стопанско развитие и напредъкъ. Наистина, въпрѣки изминатитѣ двадесетъ и осемъ години, рано е може би още да се преценяватъ следванитѣ отъ македонскитѣ българи методи на борба: революционенъ или еволюционенъ. Мнозина отъ деятелитѣ сж още живи и чувствата у тѣхъ прѣчатъ да се извършва правилна преценка. Обаче едно е сигурно: културно-стопанската дейность, изразена въ усилията на училищата, Църквата и стопанскитѣ институти, представляватъ трайната и творческа работа, до като революционната акция носи поради рисковаността си само времененъ характеръ.

Следъ младотурската революция, презъ 1908 год. македонскитѣ българи основаха легални политически групи за отстояване на правата си. Такива политически групи бѣха българскитѣ конституционни клубове, които целѣха да коригиратъ рискования революционенъ методъ на действие и

да нормализиратъ положението на българитѣ въ Македония. Но господстващата младотурска власть не остана вѣрна на оповестенитѣ свободи и презъ 1909 год. българскитѣ конституционни клубове бѣха разтурени, за да останатъ да поддържатъ духа на българщината само излизашитѣ въ Солунъ български вестници, списанието „Искра“ и цариградскиятъ седмиченъ вестникъ „Вести“. Други сили се дрѣпнаха по отѣпканитѣ пѣтица на революционната акция, за да стигнатъ до атентатитѣ въ Шипъ и Кочани.

Имаше срѣди и отдѣлни личности съ явно турскофилски тежнения: искаха да поведатъ македонскитѣ българи по пѣтъ на примирение съ съществуващото положение, като чертаеха програма на минимални искания, изоставяйки всичко на благоволенieto на младотурската власть. Но голѣма частъ отъ македонскитѣ българи, ако не и всички, не се подаваха на тия водители и нѣмаха довѣрие въ идеитѣ за отявлено турскофилство. Поради тази причина се провали подетата инициатива за основаване на „Прогресивна партия“, следъ разтурянето на българскитѣ конституционни клубове,

Чакъ презъ 1911 год., въ навечерието на балканската война, биде подета по-сериозна акция за основаване на българска легална партия на македонскитѣ българи, за да ръководи легалнитѣ имъ усилия презъ законодателнитѣ избори, които предстояха да станатъ. Тази акция биде подета презъ май 1911 год. въ Цариградъ, гдето видни българи сж свикали събрание въ къщата на известния учителъ и общественикъ Анастасъ Наумовъ. Въ това събрание взели участие Анастасъ Наумовъ, Анастасъ Христовъ, Йорданъ Мирчевъ, Тодоръ К. Павловъ, Христо Далчевъ, братя Аргирови и други. Събралигѣ се видни българи въ турската столица решили да се взематъ мѣрки, за да се организира политически българското население въ отоманската империя за борба и за запазване на правата му. За тази цель още на самото събрание били събрани парични срѣдства, които да послужатъ като фондъ за издаване на единъ български седмиченъ органъ. Въ тоя седмичникъ щѣли да се излагатъ идеитѣ на инициаторитѣ за създаване нова политическа партия на македонскитѣ българи.

Преди да започне проектираниятъ вестникъ, бившиятъ депутатъ отъ Скопие въ турския парламентъ и мирски съветникъ при Българската екзархия Тодоръ К. Павловъ билъ на-

товаренъ да отиде въ Солунъ и Битоля, за да изложи предъ тамошнитѣ по-първи българи идеитѣ на инициаторитѣ и да групира ядра за по-нататъшна акция. Тази мисия на Тодоръ Павловъ се увѣнчала съ успѣхъ. Въ Солунъ и Битоля били подписани два „акта“ отъ видни мѣстни българи. Настъпилитѣ събития — засилването на революционнитѣ акции на Вътрешната македонска революционна организация и обявяването на балканската война — осуетиха тия легални усилия на македонскитѣ българи.

Ето текстоветѣ на тия два „акта“ заедно съ факсимилета на подписитѣ въ тѣхъ. Запазваме правописа имъ.

А к т ъ

Днесъ, 19 юний 1911 год., ний, подписанитѣ граждани отъ гр. Солунъ и други градове на Солунския вилаетъ, събрани въ помѣщението на българското училище „Св. Климентъ“, слѣдъ като изслушахме изложението на скопския народенъ представителъ Т. Павловъ върху положението на страната изобщо и частно онова на отоманскитѣ българи, и слѣдъ обстойна размѣна на мисли по тоя въпросъ, рѣшихме:

1. Възприема се по принципъ основаването на нова легална отоманска политическа партия, въ основата на която да легнатъ слѣднитѣ основни положения:

- а) Цѣлостъ и недѣлимостъ на отоманската империя.
- б) Затвърдяване и разширение на конституционнитѣ свободи.
- в) Ратуване за сближение между всички народности въ Империята на почвата на пълна равноправностъ и строга законностъ.
- г) Зачитане езика, нравитѣ и културнитѣ особености на разнитѣ националности въ страната и пълно гарантиране на придобититѣ отъ християнскитѣ черковно-училищни институти права и привилегии.
- д) Разрѣшение по законодателенъ редъ на аграрния въпросъ и уреждане на евтинъ и леснодостъпенъ земледѣлчески кредитъ.
- е) Повдигане и развитие на търговията и индустрията, улеснение на пѣтнитѣ съобщения и уреждане благоустройството на градоветѣ и селата въ стопанско и хигиенично отношение.

2. Названието, подробната програма и уставътъ на по-

вата политическа партия ще бждатъ изработени отъ учрѣдителния конгресъ на партията, състоящъ се отъ делегати, избрани по инициатива на временнитѣ партийни бюра въ разнитѣ градове на страната.

3) Врѣмето и мѣстото на конгреса ще се опрѣдѣлятъ допълнително по взаимно споразумѣние на разнитѣ врѣменни партийни бюра.

4) Подписавшитѣ настоящия актъ се ангажиратъ, всѣки въ своя градъ, да разяснатъ въ частни интимни събрания основнитѣ положения на партийната проектопрограма и да образуватъ врѣменни партийни бюра.

5) За публично разяснение и пропагандиране цѣлитѣ на партията постановява се, покрай сществуващитѣ въ страната вѣстници, основаването и на единъ за първо врѣме седмиченъ печатенъ органъ въ Цариградъ. Членоветѣ на партията се грижатъ за неговото разпространение и му указватъ възможната материална и морална подѣрка.

Настоящиятъ актъ се състави въ два екземпляра, единиятъ отъ които остава на съхранение въ мѣстното врѣменно партийно бюро, а другиятъ се прѣдава на депутата Т. Павловъ.

Солунъ,

19 юний 1911 г.

Подписали членове на събранието:

Ив. Васковъ

Н. Наумовъ

Д. Тодоровъ

Ив. Дунковъ

Архимандритъ Евлогий

Хаджи Йованъ Весовъ

Т. Мацановъ

С. Ризовъ

Спиро Гр. Ризовъ

К. Г. Самарджиевъ

Д. попъ Гиорчевъ

М. Байрамовъ

Йорд. Д. Стояновъ

Заб. Солунското събрание натоварва до свикването на учрѣдителния конгресъ цариградската Комисия да ръководи прѣдшествуващитѣ конгреса дѣла.

Актъ

Днесъ, 12 юний 1911 г., ний, подписанитѣ граждани отъ Битоля, Прилѣпъ, Охридъ, Рѣсенъ, Костуръ, Леринъ, Крушово и други градове на Битолския вилаетъ, събрани въ помѣщението на българското училище въ града, слѣдъ като

изслушахме изложението на скопския народенъ прѣдставитель г. Т. Павловъ върху положението на страната изобщо и частно онова на отоманскитѣ българи, и слѣдъ обстойна размѣна на мисли по тоя въпросъ, рѣшихме:

1) Възприема се по принципъ основаването на нова легална отоманска политическа партия, въ програмата на която да легнатъ слѣднитѣ основни положения:

а) Цѣлостъ и недѣлимостъ на отоманската империя.

б) Затвърдяване и разширение на конституционнитѣ свободи.

в) Ратуване за сближение между всички народности въ Империята на почвата на пълна равноправностъ и строга законностъ.

г) Зачитане езика, нравитѣ и културнитѣ особености на разнитѣ националности въ страната и пълно гарантиране на придобититѣ отъ християнскитѣ черковно-училищни институти права и привилегии.

д) Разрѣшение по законодателенъ редъ на аграрния въпросъ и уреждане на евтинъ и леснодостъпенъ земледѣлчески кредитъ.

е) Повдигане и развитие на търговията и индустрията улеснение на пѣтнитѣ съобщения и уреждане благоустройството на градоветѣ и селата въ стопанско и хигиенично отношение.

2) Названието, подробната програма и уставътъ на новата политическа партия ще бждатъ изработени отъ учредителния конгресъ на партията, състоящъ се отъ делегати, избрани по инициатива на временнитѣ партийни бюра въ разнитѣ градове на страната.

3) Врѣмето и мѣстото на конгреса ще се опредѣлятъ допълнително по взаимно споразумѣние на разнитѣ врѣменни партийни бюра.

4) Подписавшитѣ настоящия актъ се ангажиратъ, всѣки въ своя градъ, да разяснатъ въ частни интимни събрания основнитѣ положения на партийната проектопрограма и да образуватъ врѣменни партийни бюра.

5) За публично разяснение и пропагандиране цѣлитѣ на партията, постановява се основаването на единъ за първо врѣме седмиченъ печатенъ органъ. Членоветѣ на партията се грижатъ за неговото разпространение и му указватъ възможната материална и морална поддръжка.

Настоящиятъ актъ се състави въ два екземпляра, единиятъ отъ които остава на съхранение въ мѣстното врѣменно партийно бюро, а другиятъ се прѣдава на депутата Т. Павловъ.

Битоля, 12 юний 1911 год.

Подписали членове на събранието:

Т. К. Таневъ	Данаилъ Ризовъ	К. В. Хаджовъ
П. Х. Робевъ	Д-ръ Анг. Робевъ	Ах. Минджовъ
Д. п. Пандовъ	А. Е. Кецкаровъ	П. Ивановъ
Еф. Хр. Ризевъ	А. Димитровъ	Ал. Развигоровъ
	Сотиръ Секуловъ	Йорд. Бадевъ
	Д. Бомболовъ	Сп. Мирчевъ
	П. Робевъ	Ив. Василевъ
	Ф. Г. Чочковъ	К. Д. Илиевъ
		Н. Кочовъ

Подписи въ солунския актъ

Подписи въ битолския актъ